

Overdracht van medicatiegegevens in de keten

Een project van ActiZ, FNT, GGZ Nederland, IGZ, KNMG, KNMP, LEVV, LHV, NFU, NHG, Nictiz, NMT, NPCF, NVZ, NVZA, Orde, Verenso, VGN, V&VN, VWS en ZN. IGZ en VWS zijn initiatiefnemers en aanjagers. Het CBO faciliteert de landelijke & regionale kenniscarroussel bijeenkomsten.

Special landelijke kick-off Kenniscarroussel

Augustus 2010

Geachte lezer,

Voor u ligt een special van de nieuwsbrief 'Overdracht van medicatiegegevens in de keten'. Deze special is verschenen ter gelegenheid van de landelijke kick-off van de kenniscarroussel op 1 juli jl. Op deze dag zijn ongeveer 170 zorgprofessionals met elkaar aan de slag gegaan met de conceptrichtlijn Medicatieoverdracht in de keten.

Deze richtlijn stelt dat vanaf 2011 bij elk voorschrijfmoment een actueel medicatieoverzicht beschikbaar moet zijn. Bij spoedgevallen en bij de overdracht naar een volgende zorgverlener moet dit medicatieoverzicht er binnen 24 uur zijn. Dit hebben ruim twintig kennisorganisaties, beroepsgroepen, branche- en koepelorganisaties uit de zorg met elkaar afgesproken en vastgelegd in de conceptrichtlijn voor veilige overdracht van medicatiegegevens, op initiatief van de IGZ en het ministerie van VWS. Vanaf 2011 gaat de IGZ de naleving van de richtlijn toetsen. Zorgverleners hebben tot 2011 de tijd om de conceptrichtlijn in te voeren in de dagelijkse praktijk.

Om zorgverleners te ondersteunen bij de implementatie van deze richtlijn worden het komend halfjaar verschillende bijeenkomsten georganiseerd waar concrete afspraken worden gemaakt en goede voorbeelden worden uitgewisseld. De bijeenkomsten zijn bedoeld voor zorgverleners die betrokken zijn bij medicatieoverdracht, zoals (ziekenhuis) apothekers, huisartsen, verpleeghuisartsen, verpleegkundigen, medisch specialisten, trombosediens en tandartsen. We hopen van harte u daar te ontmoeten.

Namens de organisatie,

Mona van de Steeg, projectleider
Kwaliteitsinstituut voor de gezondheidzorg CBO

Landelijke dag groot succes

Circa 170 zorgprofessionals uit alle regio's van het land meldden zich op 1 juli jl. in het Spoorwegmuseum te Utrecht om samen om het startsein te geven voor de landelijke implementatie van de richtlijn 'Medicatieoverdracht in de keten' die vanaf 2011 geldt.

Dagvoorzitter prof.dr. Kees van Grootheest, directeur Nederlands Bijwerkingen Centrum Lareb en hoogleeraar Geneesmiddelenbewaking en Geneesmiddelenveiligheid (Rijksuniversiteit Groningen), sprak in zijn openingswoord: "Laat je niet leiden door regelgeving, maar door eigen professionaliteit".

Verantwoording

Tijdens het plenaire deel van het programma ging prof.dr. Gerrit van der Wal, Inspecteur-generaal voor de Gezondheidszorg in op het belang van een actueel medicatieoverzicht. Hij lichtte toe hoe vanaf 2011 de handhaving van de richtlijn in zijn werk zal gaan. Van der Wal benadrukte in zijn toespraak het belang van een goede samenwerking in het komen tot een actueel medicatieoverzicht als basis voor verantwoorde zorg. De IGZ draagt als toezichthouder bij aan de implementatie: stimulerend, motiverend en bij regulier werk de richtlijn als veldnorm hanterend. Zij zal vanaf 1/1/2011 uw ketenprotocol bekijken op verantwoordelijkheden en gelijkheid in het medicatieoverzicht.

Anne de Roos, trekker medicatieoverdracht KNMP/NVZA, ging daarna in op het landelijke voortraject, de stand van zaken met betrekking tot ICT en ondersteunende middelen zoals het spoorboekje. Tevens lichtte zij toe hoe het online kennisplatform www.medicatieoverdracht.nl ingezet kan worden in de regio om kennis te delen. Vervolgens werden verschillende initiatieven uit de diverse regio's getoond en werd een oproep gedaan om eigen initiatieven kenbaar te maken en te delen. Tijdens de werklunch was er ruimte voor kennisgeving met collega's uit de regio en wisselden de aanwezigen ervaringen uit. Ook kon men genieten van de mooie ambiance van het Spoorwegmuseum.

lees verder op pagina 2

KennisCarrousel

Het tweede deel van het programma bestond uit een KennisCarrousel. De deelnemers splitsten zich op in drie groepen. Zij kregen in twee uur de volgende - interactieve - onderwerpen gepresenteerd:

- Medicatieoverdracht bij spoedopnamen; Lydia Takens-de Vries (MC Alkmaar) en Erica van der Schriek-de Loos (CBO)
- Communicatiecampagne geneesmiddelenpaspoort; Liesbeth van Reenen (KNMP departement het Rijk van Nijmegen)
- Medicatieoverdracht bij en door tandartsen. Tot aller nut en genoegen? Denise van Diermen (ACTA)
- Integrale benadering van overdracht van medicatiegegevens; Max Sonnen (adviseur VWS, Dir. GMT)
- Mijn zorg veilig, ik help mee; Marjolein de Booy (NPCF)
- Stedelijk Convenant regio Amsterdam; Bob de Dood (FBA)

Performance en professionaliteit

Na de middagpauze ging Marius Buiting (arts, jurist en senior adviseur bij het CBO) in op performance in de eigen regio. Hij daagde de deelnemers uit op zoek te gaan naar een eenvoudige interventie die tot een grote verandering van de bestaande situatie kan leiden. Begin kleinschalig in je directe omgeving en betrek daarbij in ieder geval de patiënt en (ziekenhuis)apotheker! Hij heeft 3 tips voor de deelnemers:

1. Geef de patiënt de regie. De patiënt weet namelijk als enige welke medicijnen hij daadwerkelijk gebruikt.
2. Focus op veiligheid. Geef daarbij prioriteit aan de high alerts oftewel de grootste risicopatiënten. Houd het simpel ('less is beautiful').
3. Hanteer de strategie van high performance. Leer van andere sectoren zoals de campagnes van Veilig Verkeer Nederland en kijk bijvoorbeeld hoe topsporters of topkoks presteren en leer hiervan als professional in de zorg.

Vervolgens namen de acteurs van Rol&Co de aanwezigen mee naar de (tandartsen)praktijk en gingen zij aan de slag met het privacyaspect. Ze schetsten op hilarische wijze wat er mis, maar juist ook goed, kan gaan wanneer je vraagt naar de medische gegevens van de patiënt. Gegevens die de (tand)arts nodig heeft om de behandeling verantwoord te kunnen uitvoeren. Daarbij werden zij op weg geholpen door adviezen uit het publiek.

De dagvoorzitter sloot de dag af met een oproep aan regionale initiatiefnemers/trekkers van projecten om een actieve rol te spelen bij de regionale bijeenkomsten die na de zomer zullen volgen. Om met de woorden van Van Grootheest te spreken: "Nu is het een kwestie van doen, van afspraken maken in het veld. U zit op de bok!". Het Kwaliteitsinstituut voor de gezondheidszorg CBO was de organisator van de kick-off bijeenkomst.

Aan de slag in een workshop op 1 juli jl. Foto: Richard Meijer

Op de landelijke dag op 1 juli kregen de deelnemers onder leiding van dagvoorzitter prof.dr. A.C. van Grootheest informatie over de inhoud en consequenties van de richtlijn. Men maakte kennis met de beschikbare hulpmiddelen en er vond actieve uitwisseling plaats van ervaringen en vorderingen op dit thema. Een korte nabeschuiving van de dagvoorzitter:

Waarom is een actueel medicatieoverzicht zo belangrijk?

"Je kunt als arts geen geneesmiddelen voorschrijven als je niet zeker weet wat de patiënt op dat moment gebruikt. Als apotheker is een goede medicatiebewaking niet mogelijk zonder actueel medicatieoverzicht."

Wat zijn belangrijke tips en tricks die aan bod zijn gekomen tijdens de landelijke kick-off?

"Begin kleinschalig in je directe omgeving en betrek daar in ieder geval de (ziekenhuis) apotheker bij. En: Laat je niet leiden door regelgeving, maar door eigen professionaliteit."

Wat heeft u zelf geleerd op deze startbijeenkomst?

"Er is door velen, zowel beroepsgroepen als beleidsmakers, heel goed nagedacht over alle valkuilen van een goede medicatieoverdracht. Het is nu tijd om het in de praktijk toe te passen. Daarvoor moeten vooral de huisartsen en medisch specialisten gemotiveerd worden."

Wat viel u nog meer op tijdens deze dag?

"Er was een enorme betrokkenheid van de aanwezigen. Dat belooft veel goeds!"

Wat wilt u meegeven aan (potentiële) deelnemers van de regiobijeenkomsten?

"Het is heel bevredigend om je werk zo goed mogelijk te doen. Een goed geregelde medicatieoverdracht is daar in de 1e en 2e lijns zorg een belangrijk deel van."

De presentaties van de enerverende kickoff van de kenniscarrousel op 1 juli jl. zijn te vinden via: www.medicatieoverdracht.nl en www.cbo.nl

'Zonder patiënt lukt het niet'. Dat was de eindconclusie van dagvoorzitter Kees van Grootheest na de interactieve kick-off voor optimale medicatieoverdracht op 1 juli jl. Het symposium was overboekt en bleef dat de hele dag.

Werklunch op 1 juli jl. Foto: Richard Meijer

Regiobijeenkomsten: komt u ook?!

Het doel van de richtlijn Medicatieoverdracht in de keten is het voorkomen van fouten bij overdracht van medicatiegegevens en het vergroten van de patiëntveiligheid doordat zorgprofessionals elkaar op tijd en goed informeren. Om u bij de implementatie van de richtlijn te ondersteunen worden in de tweede helft van 2010 regiobijeenkomsten georganiseerd. Deze regionale bijeenkomsten zijn praktisch van aard. Daar kunt u kennismaken met zorgverleners uit uw eigen regio en vernemen welke initiatieven er al zijn om actief bij aan te sluiten. Ook maakt u afspraken met elkaar hoe u in uw regio de overdracht van medicatiegegevens regelt en daarmee de beschikbaarheid van een actueel medicatieoverzicht in het zorgverleningsproces verankert.

Regionale initiatiefnemers gezocht voor organisatie regiobijeenkomst

Het CBO is voor enkele regio's (oa: regio Zuid-West) nog op zoek naar regionale trekkers (zorgverleners actief op dit onderwerp, projectleiders, voorzitters, bureaumedewerkers van transmurale netwerken, werkgroepen, kwaliteitskringen, ROS-sen en andere lokale en regionale groepen over medicatieoverdracht) die zich willen inzetten voor het organiseren van de regionale bijeenkomst Medicatieoverdracht in en voor hun eigen regio. Bij de organisatie van deze regionale bijeenkomsten speelt het CBO, in opdracht van het ministerie van VWS, een faciliterende rol. Dit betekent dat zij bijv. kunnen helpen bij het vormgeven van het programma, het vastleggen van locaties en catering, hulpmiddelen beschikbaar kunnen stellen (denk bijvoorbeeld aan het Spoorboekje voor medicatieoverdracht), etc. Ook als u op andere wijze wilt bijdragen aan een regiobijeenkomst (bijv. door het presenteren van uw initiatief) verneemt het CBO dat graag.

Wilt u meer info of afstemmen?

Mail naar Mona van de Steeg m.vandesteeg@cbo.nl en/of Petra Doets p.doets@cbo.nl.

Data en aanmelden via www.medicatieoverdracht.nl

De definitieve data voor de regionale bijeenkomsten worden bekend gemaakt via www.medicatieoverdracht.nl. Via deze website kunt u zich t.z.t. ook aanmelden.

Initiatieven in de regio

Diverse zorgverleners verspreid over het land zijn druk bezig de werkwijze in hun praktijk zo veel mogelijk aan de richtlijn te laten voldoen.

Een van die voorbeelden is de samenwerking tussen openbaar en ziekenhuis-apothekers in de regio Nijmegen. Liesbeth van Reenen, regiomanager bij het bureau van het KNMP-departement Het Rijk van Nijmegen gaf hierover een presentatie tijdens de landelijke kick-off op 1 juli. In hun regio voerden ze een campagne om de rol van de patiënt bij de overdracht van medicatie te benadrukken. Ze hebben een communicatiecampagne opgezet met posters, folders en digitale beelden. Op de poster staat een oudere dame met de slogan 'Naar dokter of ziekenhuis? Ik neem altijd mijn medicijnpaspoort mee. Vraag ernaar bij uw apotheker.' Via de ziekenhuisapothekers uit de groep zijn de specialisten in het ziekenhuis over de campagne ingelicht. Die werkten daar graag aan mee. Nu hangt deze poster overal in de vier ziekenhuizen in de regio Nijmegen en in meer dan 40 openbare apotheken die met de campagne meedoen. De campagne – die in september 2009 begon – lijkt succesvol. Patiënten nemen vaker een medicatieoverzicht mee als ze een arts of een apotheek bezoeken dan voor de campagne. Ook vragen ze vaker uit zichzelf naar een geneesmiddelenpaspoort bij hun eigen apotheek.

Steeds meer zorgverleners zien het belang in van medicatieoverdracht. Zo zijn de tandartsen bezig met aanbevelingen voor de implementatie van de richtlijn Overdracht van medicatiegegevens. Zij hebben behoefte aan een actueel medicatieoverzicht wanneer ze een tandheelkundige ingreep moeten uitvoeren, bijvoorbeeld om lang nabloeden als gevolg van antistollingsmiddelen te voorkomen. En de huisartsen zijn bijvoorbeeld betrokken bij de Landelijke Eerstelijns Afspraken 'Actueel medicatiedossier eerste lijn' en 'Medicatieveiligheid na ontslag uit het ziekenhuis'.

Op de site www.medicatieoverdracht.nl zijn diverse voorbeelden te vinden van projecten op het gebied van medicatieoverdracht.

De NPCF heeft patiëntveiligheidskaarten ontwikkeld. Als zorgverlener of zorginstelling kunt u zelf een patiëntveiligheidskaart samenstellen. De kaart bevat tekeningen met concrete tips en suggesties met patiënten in verschillende zorgsituaties; ook over veilig medicijngebruik. De kaart biedt patiënten ondersteuning bij het zelf grip krijgen op de veiligheid van hun behandeling (www.mijnzorgveilig.nl).

Oproep

Heeft u een goed lokaal/regionaal voorbeeld van medicatieoverdracht in uw regio?

Wij ontvangen graag een korte samenvatting van uw initiatief, zodat we dat op www.medicatieoverdracht.nl kunnen plaatsen. Stuur het aan actie@medicatieoverdracht.nl

Alle praktijkvoorbeelden online op www.medicatieoverdracht.nl

Tenminste, als u uw documenten aanlevert! www.medicatieoverdracht.nl wordt ingezet als kennisdelingsplatform. Gaat u starten en wilt u weten wie er actief zijn bij u in de buurt? Onder relaties vindt u contactgegevens van personen en organisaties die een start hebben gemaakt met de implementatie van medicatieoverdracht. Onder praktijkvoorbeelden zijn voorbeelddocumenten op overdrachtmoment gesorteerd. Opname in het ziekenhuis, het krijgen van thuiszorg, ontslag uit een verpleeghuis, halen van medicatie in de apotheek. Ambulante patiënten in een GGz setting. Lever ook uw voorbeeld aan en samen zorgen we voor een snellere implementatie in de keten. U vindt tevens alle ondersteunende middelen en instrumenten die door de aangesloten koepels en kennisorganisaties zijn ontwikkeld. Handreikingen, LESA's, FTO-modules, praktijkgidsen en meer.

Meld u aan via actie@medicatieoverdracht.nl en lever ook uw project en voorbeelddocumenten aan.

Kennisdeling voor uw regionale project

Gaat u lokaal of regionaal aan de slag met medicatieoverdracht? Dan biedt www.medicatieoverdracht.nl u een online plek waar u al uw documenten centraal en besloten voor alleen de deelnemers van uw project kunt plaatsen. Neemt u contact op met Anne de Roos en zij legt u graag alle mogelijkheden en de werkwijze uit. U bent in 1 middag aangesloten.

Wat vindt u op de site?

- 276 organisaties > Relaties - organisaties
- Handreiking verantwoordelijkheidsverdeling bij samenwerking in de Zorg (KNMG en anderen) > Project – expertgroep Juridisch advies
- Speech Inspecteur-Generaal G. van der Wal over handhaving medicatieoverdracht, KennisCarrousel 1 juli 2010 > Nieuws
- 7 september: Symposium St. Lucas Andreas Ziekenhuis 'implementatie medication reconciliation' > Agenda
- DGV-scholing Opname- en Ontslaggesprekken > Scholing
- Vraag: Termijn tussen opname en opnamegesprek? > Vraag en antwoord

Welke middelen zijn onderhanden?

- Praktijkgids Opname in een GGz-instelling (GGz Nederland en NVZA)
- Handreiking medicatiebeleid VGN wordt geactualiseerd (VGN en Vilans)
- Juridisch Kader medicatieoverdracht (accordering in stuurgroep 2 november a.s.) (expertgroep Juridisch advies)
- Toolkit Medicatieoverdracht voor apothekers (KNMP en NVZA)

Thema Medicatieoverdracht op Twitter

Ook via Twitter wordt informatie uitgewisseld. Enkele Tweets:

@Jajajoris1 Voorbereiden dag van de @medicatieoverdracht Regio Noord. Houd 5 oktober vrij in uw agenda! Uitnodiging en programma volgt snel. #actueelmo 10:43 PM Jul 20th via Twitter for iPhone

@de_apotheker Samenw. Instellingen Gezondheidszorg Regio Amsterdam; zorgverleners bundelen krachten voor verbeteringslag rondom overdracht medicatiegegevens. 10:41 AM Jul 2nd via web

@Medicatieoverdr Een handig rapport: Inventarisatie Nictiz Regionale samenwerkingsorganisaties voor zorg en ICT <http://iturl.nl/sn555> #actueelmo 9:41 PM Jun 11th via web

Ook meetwitteren? Volg ons op:

www.twitter.com/medicatieoverdr

En gebruik twitterhashtag: #actueelmo

Colofon

Deze special van de nieuwsbrief 'Overdracht van medicatiegegevens in de keten' is verschenen ter gelegenheid van de landelijke kick-off van de kenniscarroussel. Alle informatie mag zonder toestemming worden overgenomen.

Heeft u ideeën over en/of onderwerpen voor een volgende nieuwsbrief? Neem contact op met het Kwaliteitsinstituut voor de gezondheidszorg CBO Mona van de Steeg (tel.: 030 284 57 15, e-mail: m.vandesteeg@cbo.nl)